

Internasjonale domstoler – reell innflytelse eller symbolikk?

Bacheloroppgave i statsvitenskap
Universitetet i Stavanger

Mina Saveng Wick

266742

Veileder: Ellen Jenny Torgersen Ravndal

Lvert dato: 04/06-24

Antall ord: 7245

Sammendrag

Da Hamas avfyrte 5000 raketter mot Israel og tok israelske gisler, oppstod det nok en krig mellom Israel og Palestina. Dette har ført til over 36 000 drepte palestinere og 1487 drepte israelere (NRK, 2024). Sør-Afrika anla sak mot Israel hvor de anklager dem for brudd på folkemordskonvensjonen. Den Internasjonale Domstolen (ICJ) fastslo at det ville være nødvendig med midlertidige tiltak for å beskytte rettighetene under konvensjonen. Det ble besluttet av Norge den 22.mai at Norge anerkjenner Palestina som stat, noe som kan åpne opp for en mer permanent løsning for konflikten (Regjeringen, 2024). Denne konflikten er svært aktuell i dag og er derfor interessant å se på videre.

Formålet med oppgaven er å se på Den Internasjonale Domstolens rolle i Israel-Palestina-konflikten. Jeg skal ta utgangspunkt i fire funksjoner som domstoler kan ha. De fire funksjonene, som er nevnt av Dinah Shelton (2008), er tvisteløsning, samsvarsvurdering, håndheving og juridisk rådgivning. Jeg har valgt å avgrense oppgaven til å omhandle ICJ og ikke andre organisasjoner eller domstoler, for å få frem et nytt perspektiv på konfliktløsning i denne konflikten.

Oppgaven består av en teoridel hvor jeg gjennomgår litteratur om folkerett, internasjonale domstoler og Den Internasjonale Domstolen, samt en analysedel som bruker de fire funksjonene for å se på rollen ICJ har i konfliktløsning mellom Israel og Palestina. Metoden for oppgaven er empirisk, basert på dokument- og litteraturstudie ved hjelp av databaser som Google Scholar og Stavanger Universitetsbibliotek. Jeg har benyttet meg av en kvalitativ innholdsanalyse for å gå gjennom dokumenter, hvor jeg har vektlagt kildekritikk for å velge ut relevant litteratur.

Mine funn viser at ICJ møter på utfordringer når det kommer til konfliktløsning i Israel-Palestina-konflikten. På tross av domstolens begrensninger, kan den likevel legge politisk press på Israel blant annet gjennom rådgivende uttalelser. Det kan ses på som et viktig bidrag for å fremme fred og rettferdighet.

Forord

I mine tre år ved Universitet i Stavanger har jeg lært mye nytt og interessant. Skrivningen av bacheloroppgaven har vært både en spennende, lærerik og krevende prosess. Jeg vil med det takke min veileder, Ellen Jenny Torgersen Ravndal, som har gitt meg en rekke gode råd og innspill til oppgaven. Tusen takk for god veiledning!

Jeg vil også gi en stor takk til foreldrene mine som har støttet og motivert meg gjennom perioden med bachelorskriving, og som har vært der for meg gjennom en krevende og tung periode. Videre vil jeg si takk til mine gode medstudenter som har bidratt med motivasjon til bacheloroppgaven og gode samtaler om alt og ingenting. Dette har betydd mye for å ikke miste motet.

Tusen takk!

Stavanger, juni 2024

Mina Saveng Wick

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	5
1.1 Avgrensning	5
1.2 Oppgavens struktur.....	6
1.3 Metode	6
2.0 Litteraturgjennomgang og teori	7
2.1 Folkerett	7
2.2 Internasjonale domstoler.....	8
2.3 Den internasjonale domstolen - ICJ.....	10
3.0 Israel og Palestina	11
3.1 Krigen i 1948.....	11
3.2 Krigen i 1967.....	12
3.4 Krigenes betydning for palestinerne	12
3.5 Krigen 7.oktober 2023.....	14
3.4 Mulige løsninger	15
4.0 Domstolens funksjon og makt	15
4.1 Domstolens fire funksjoner	17
4.2 Tvisteløsning	17
4.3 Samsvarsvurdering	18
4.4 Håndheving.....	19
4.5 Juridisk rådgivning.....	19
5.0 Diskusjon og analyse	20
5.1 Tvisteløsning	21
5.2 Samsvarsvurdering	21
5.3 Håndheving.....	21
5.4 Juridisk rådgivning.....	22
5.5 Har Den Internasjonale Domstolen reell innflytelse?	22
6. Oppsummering og konklusjon	23
7. Litteraturliste	24

1.0 Innledning

En ny krig mellom israelerne og palestinerne brøt ut den 7.oktober 2023. Det ble avfyrt rundt 5000 raketter mot Israel av Hamas. Dette førte til israelske angrep mot palestinerne, hvor det ble sagt av Israels statsminister, Benjamin Netanyahu, at palestinerne skulle «betale en større pris enn de noen gang har gjort» (Farestvedt & Øvrebø, 2023). Per 3.juni er det siden oktober 2023, 36 479 drepte palestinere og 1487 drepte israelere (NRK, 2024). Det er også kommet reaksjoner fra verdenssamfunnet og FN, hvor det er blitt uttalt at Israel bryter menneskerettighetene og folkeretten (Lien, 2024). Sør-Afrika anla sak ved ICJ mot Israel for brudd på folkemordskonvensjonen den 29.september 2023. De hevder at Israel begår folkemord gjennom handlinger og unnlattelse, mot palestinerne. ICJ har fastslått at det er nødvendig med midlertidige tiltak for beskyttelse av rettighetene etter konvensjonen. Utenriksminister Espen Barth Eide sier at det er avgjørende med respekt for domstolen for å styrke etterlevelsen av folkeretten. Han sier også at det forventes at Israel fullt ut respekterer domstolens kjennelse (Regjeringen, 2024). Det ble den 22.mai i år besluttet at Norge vil anerkjenne Palestina som stat. Jonas Gahr Støre sier at palestinerne har en grunnleggende, selvstendig rett til en egen stat og at både israelere og palestinere har rett til å leve i fred i hver sin stat (Regjeringen, 2024). Dette er et steg i riktig retning for å kunne få til en tostatsløsning i fremtiden.

Jeg skal se på hvordan Den Internasjonale domstolen kan bidra i konfliktløsning mellom Israel og Palestina. Jeg tar utgangspunkt i fire funksjoner som domstoler kan ha. Disse fire funksjonene er tvisteløsning, samsvarsvurdering, håndheving og juridisk rådgivning (Shelton, 2008). Det vil i denne oppgaven dreie seg om Den Internasjonale Domstolen (ICJ) og hvordan funksjonene er blitt brukt i konflikten mellom Israel og Palestina. Dette er en dagsaktuell problemstilling som jeg anser som svært viktig, og er derfor spennende å undersøke videre.

1.1 Avgrensning

Oppgaven er avgrenset slik at fokuset vil være på ICJ og ikke andre organisasjoner eller domstoler. Grunnen til denne avgrensningen er at det er tidligere blitt sett mye på FN i forhold til Israel og Palestina-konflikten, spesielt FNs sikkerhetsråd og hvordan de bidrar til konfliktløsning. Sikkerhetsrådet møter på begrensninger fordi de er avhengige av å få minst ni

stemmer for å kunne vedta beslutninger, og at ingen bruker sin vetorett (Regjeringen, 2023). Dette har ført til hindringer gjentatte ganger for Sikkerhetsrådet til å bidra til en løsning av Israel og Palestina-konflikten.

1.2 Oppgavens struktur

Oppgaven består av en teoridel og en analysedel. Det er nødvendig å ta for seg grunnleggende litteratur om temaet for å best mulig svare på problemstillingen. Derfor begynner oppgaven med gjennomgang av litteratur som omhandler folkerett, internasjonale domstoler og ICJ. Det er videre sentralt å se på tidligere hendelser i forbindelse med Israel og Palestina-konflikten for å skape en forståelse av hvordan konflikten ser ut i dag. I analysedelen blir det brukt fire spesifikke funksjoner for å undersøke rollen ICJ har i konfliktløsning og hvordan de eventuelt bruker disse når det gjelder konflikten mellom Israel og Palestina.

1.3 Metode

For min oppgave har jeg valgt å bruke en empirisk metode hvor jeg bruker dokument- og litteraturstudie. Dette har jeg gjort gjennom å søke etter relevant litteratur og dokumenter for å finne nødvendig informasjon. Denne metoden har jeg følt at egner seg best for oppgaven for å få frem viktig teori om internasjonale domstoler og Israel/Palestina-konflikten. Jeg har benyttet meg av litteraturdatabaser som Google Scholar og Stavanger Universitets bibliotekdatabaser for å hente informasjon, i tillegg til ulike bøker. Jeg har også benyttet meg av offisielle nettsider som blant annet Regjeringen sin side, som jeg vil vurdere som en autentisk kilde. I oppgaven er det brukt en kvalitativ innholdsanalyse, noe som vil si en systematisk gjennomgang av dokumenter. For den kvalitative innholdsanalysen har jeg valgt ett tema og deretter lett etter tekster og gjennomgå disse for å finne relevant innhold. Utfordringen med dette har vært å finne relevant litteratur som er fagfellevurdert og ellers troverdige kilder, noe som setter visse begrensninger for oppgaven. Det har vært viktig å være kildekritisk for å vurdere tekstenes relevans, troverdighet og autenticitet. Et annet problem ved bruk av denne metoden er at utvelgingen og tolkningen av tekstene kan påvirkes av mine egne perspektiver rundt problemstillingen. Det har derfor vært nødvendig for meg å vurdere tekstene med et mest mulig nøytralt perspektiv. I tillegg kan det være at visse perspektiver og tolkninger som er viktige ikke er blitt oppdaget på grunn av hvilket perspektiv jeg har vært opptatt av for

oppgaven. Likevel er det tatt så mye hensyn som mulig for å tolke min valgte litteratur riktig for oppgaven (Grønmo, 2004).

2.0 Litteraturgjennomgang og teori

2.1 Folkerett

Folkerett er rettsregler som gjelder for det internasjonale samfunnet hvor aktørene primært er stater og internasjonale organisasjoner. Den skiller seg fra nasjonale rettssystemer på grunn av at det ikke eksisterer noen sentral myndighet med kompetanse til å kunne vedta og håndheve lover og regler (Regjeringen, 2023). Folkerett har en viktig betydning for stater og andre aktører hvor det blir brukt mye anstrengelse for å forhandle frem nye juridiske regimer, utvide eksisterende, og omvendt, unngå juridiske forpliktelser. Dersom vi ser på eksisterende grunnleggende institusjoner er folkeretten én av de viktigste for å forstå samarbeid og orden mellom stater (Baylis et al., 2020). En viktig forutsetning for folkeretten er internasjonale organer. Gjennombruddet kom da det globale Folkeforbundet ble dannet etter første verdenskrig, og da de Forente Nasjoner ble dannet etter andre verdenskrig. Det fremste formålet til FN har vært å sikre verdensfred og menneskerettigheter. Det er blitt gitt omfattende myndighet til internasjonale organisasjoner og domstoler, noe som betyr at internasjonal lovgivning, forvaltning og domsvirksomhet er blitt viktigere, dette på bekostning av traktater og sedvanerett. Denne myndighetsoverføringen betyr at folkeretten blir i bedre stand til å løse internasjonale utfordringer. Det har vist seg at de internasjonale menneskerettighetene har hatt en betydelig politisk kraft. Ikke bare er individer folkerettslig beskyttet mot overgrep, men de har også muligheten til å delta i den internasjonale beslutningsprosessen gjennom frivillige organisasjoner. Disse organisasjonene har medvirkning på utvikling av nye folkerettsregler, og på om disse reglene blir respektert. Frivillige organisasjoner har blant annet en viktig del av æren for at det i dag finnes konvensjoner som forbyr bruken av landminer og klasevåpen, og at Den internasjonale straffedomstolen ble opprettet. Det er visse folkerettsregler som er såpass grunnleggende at det ikke aksepteres noen form for avvik, verken gjennom statenes traktater eller vedtak av internasjonale organisasjoner. Eksempler på dette er forbudet mot bruk av militær makt, folkemord, rasediskriminering, forbrytelser mot menneskeheten og slavehandel. Slike regler

har potensiale til å fungere som en bindende ramme for statenes virksomhet, men det er uklart på hva som skal til for å skape slike folkerettsregler (Ulfstein, 2016).

Hvordan de internasjonale menneskerettighetene blir tolket spiller ulike kulturelle og religiøse tradisjoner en viktig rolle. På grunn av økt politisk makt i ikke-vestlige land, hvor det legges vekt på betydningen av nasjonal suverenitet, reises det også spørsmål om hvilken betydning internasjonale domstoler vil ha i fremtiden. En slik utvikling innebærer at folkeretten har endret karakter, hvor statene fortsatt har mest makt. Statene inngår traktater og danner folkerettslig sedvanerett, og de velger selv hvilke internasjonale organisasjoner og domstoler de vil slutte seg til. De har også en viss kontroll over de internasjonale organisasjonene gjennom sitt medlemskap. Likevel må statene dele makten sin med internasjonale organisasjoner og domstoler, i tillegg til å respektere de folkerettslige forpliktelsene, inkludert menneskerettighetene. Stater har suverenitet over sin befolkning og sitt territorium, noe som innebærer at staten har mulighet til å utøve myndighet på territoriet ved å vedta lover, utøve forvaltning og avsi dommer. Det innebærer også at staten kan bygge opp infrastrukturen og utøve andre statlige oppgaver. Suverenitetsprinsippet har fått kritikk både når det kommer til dets interne og eksterne sider. Stater kan begå menneskerettighetsbrudd uten at andre stater eller internasjonale organisasjoner kan gripe inn. Unntaket er FNs sikkerhetsråd, men det er kun dersom det er tilstrekkelig flertall og ingen av de fem faste medlemmene bruker sitt veto (Ulfstein, 2016).

2.2 Internasjonale domstoler

Internasjonale domstoler er et viktig redskap for opprettholdelse og gjenoppretting av fred i verdenssamfunnet. De er også viktige i det stadig utviklende systemet for global styring. Når det diskuteres rollen til internasjonale domstoler og rollen de spiller for å sikre fred, er det nødvendig å være klar over institusjonelle og andre begrensinger som er pålagt av vedtekter, folkerett og handlinger og interesser til viktige aktører (Zyberi, 2019). Internasjonale domstoler er opprettet av stater og styres av stater, samtidig som de har sin egen makt og kan gripe inn i statenes virksomhet. De kan brukes til utvikling av nye rettsregler (lovgivning), løse tvister (domsvirksomhet) og håndheving av regler (forvaltning), og disse er med på å gjøre folkeretten mer effektiv (Ulfstein, 2016). Internasjonale domstoler styrker rettssikkerheten både på internasjonalt og nasjonalt nivå. Det internasjonale rettssystemet

sentrerer seg rundt stater, selv om ikke-statlige aktører anerkjennes for å spille en sentral rolle og for å være mer ansvarlige i henhold til internasjonal lov. I tillegg til den korrigerende effekten når det gjelder å rette opp i feil, har også rettsfunksjonen av internasjonale domstoler en potensielt forebyggende effekt, utøvd enten direkte i løpet av deres rettslige virksomhet, eller gjennom den indirekte virkningen at muligheten er der for å bli gjenstand for rettslige prosesser har å si for oppførselen for både stater og ikke-stater. Fra et juridisk perspektiv er rollen og det potensielle bidraget til internasjonale domstoler å fremme, opprettholde eller gjenopprette fred avhengig av sak og geografisk og tidsmessig omfang av deres aktivitet. Internasjonale domstolars bidrag til fred er først og fremst knyttet til den uavhengige og upartiske utøvelsen av deres dømmende funksjon. En tradisjonell tvisteløsnings-mekanisme, slik som ICJ, avgjør tvister mellom stater, og dersom disse ikke blir behandlet, kan det potensielt føre til forstyrrelse av internasjonal fred og sikkerhet. Slike internasjonale tvister kan være alt fra væpnede konflikter til avgrensning av land eller maritime grenser. ICJ har også gitt en rekke viktige rådgivende meninger om blant annet Sørvest-Afrika, Vest-Sahara, det okkuperte palestinske territoriet og Kosovo (Zyberi, 2019).

Det skilles mellom ti hovedtyper av internasjonale domstoler: mellomstatlige skadekommisjoner, ad hoc mellomstatlig megling, mellomstatlig megling, stående internasjonale domstoler, internasjonale straffedomstoler, internasjonale administrative domstoler, regionale menneskerettighetsdomstoler, regionale domstoler for økonomisk integrering, WTOs tvisteløsningssystem og investeringsmeglingsdomstoler (Zyberi, 2019). Jeg skal fokusere på Den Internasjonale Domstolen, eller The International Court of Justice, som blir forkortet til ICJ. Denne domstolen har mest relevans for problemstillingen i oppgaven på grunn av den pågående saken som omhandler å forhindre folkemord mot palestinerne (International Court of Justice, 2024), samt ordren ICJ kom med i mai 2024, der domstolen ber Israel stanse sin militæroffensiv mot Rafah (Storaas, 2024).

Internasjonale domstoler har økt både i antall og betydning, men de er avhengige av statenes oppslutning på fler måter. Statene finansierer domstolene, og de har kontroll over valg av dommere. Det er også statene som i siste instans bestemmer om dommene skal gjennomføres i det nasjonale rettssystemet (Ruud & Ulfstein, 2018).

2.3 Den internasjonale domstolen - ICJ

Det ble erklært i 1942 av USAs og Storbritannias utenriksminister at det skulle opprettes eller reetableres en internasjonal domstol etter krigen. Storbritannias regjering tok i 1943 initiativ til å invitere en rekke eksperter til London for å danne en uformell komité for å undersøke saken. En rapport ble publisert i 1944 anbefalte blant annet at den nye domstolen bør beholde en rådgivende jurisdiksjon, i tillegg til at enhver ny domstol bør være basert på den permanente domstolen for internasjonal rettferdighet. I mellomtiden den 30.oktober i 1943, utstedte Kina, Sovjetunionen, Storbritannia og USA en felles erklæring hvor nødvendigheten for å «etablere en generell internasjonal organisasjon på et tidligst mulig tidspunkt, basert på prinsippet om suveren likestilling for alle fredselskende stater, og åpne for medlemskap for alle slike stater, for opprettholdelse av internasjonal fred og sikkerhet» ble anerkjent. Erklæringen førte til utvekslinger mellom de fire maktene i Dumbarton Oaks (USA), og resulterte i en publisering i oktober 1944 som inneholdt et forslag om opprettelse av en generell internasjonal organisasjon, for å inkludere en internasjonal domstol. (International Court of Justice, u.å.). ICJ er den eneste domstolen hvor de har myndighet til å avsi dommer på alle folkerettslige områder. I tillegg kan ICJ avgi rådgivende uttalelser etter tillatelse fra FNs sikkerhetsråd, Generalforsamlingen eller andre FN-organer som har slik myndighet. ICJ er derimot bare tilgjengelig for mellomstatlige tvister, og kan verken brukes i tvister hvor internasjonale organisasjoner, individer eller selskaper er parter. Dessuten har ICJ kun mulighet til å avsi dommer overfor stater som har samtykket i dens myndighet. Det er omtrent en tredjedel av verdens stater som har gitt sitt samtykke til å bli saksøkt av andre stater ved ICJ (Ulfstein, 2016). En nødvendig forutsetning for at ICJ skal ha kompetanse til å dømme i en sak mellom to stater, er at disse statene har godkjent Domstolens jurisdiksjon, og hvis denne aksepten ikke forekommer, må saken avvises. Domstolens jurisdiksjon kan enten bygge på at partene ved særskilt avtale henviser en konkret sak til Domstolen, eller at jurisdiksjonen i visse typer saker er godkjent på forhånd av partene gjennom en konvensjon (Ruud & Ulfstein, 2018).

3.0 Israel og Palestina

3.1 Krigen i 1948

I februar 1947 ble FNs sikkerhetsråd spurt om å undersøke spørsmålet om Palestina. Det ble tydelig at det var en viss uvitenhet om situasjonen i Palestina og generelt Midtøsten, og dette kom fram da komiteen presenterte sine endelige konklusjoner, som for eksempel forslaget om opprettelsen av en jødisk stat hvor halve befolkningen ville bestå av arabere. Morgenen etter at FNs generalforsamling ratifiserte delingsplanen, ble Palestina rammet av et voldsutbrudd som signaliserte starten på en borgerkrig som skulle vare fram til mai 1948 (Pappé, 2015). Delingsplanen ble startskuddet for denne borgerkrigen i Palestina. Utover i borgerkrigen fikk de sionistiske militsene overtaket, og masseflukten av palestinere var godt i gang. Det som holdt det palestinske samfunnet sammen gikk nå i oppløsning, og førte til at det var færre strukturer i det palestinske samfunnet som kunne bremses opp for de neste flyktningsbølgene (Jensehaugen, 2023). Staten Israel oppstod under krigen mellom araberne i Palestina og de arabiske nabostatene. Israelerne kaller denne krigen for uavhengighetskrigen, mens araberne kaller den for al-Nakba, eller katastrofen. Denne krigen hadde to faser: den første fasen varte fra 29.november 1947, da FN vedtok delingsplanen, frem til 14.mai 1948 da Israel ble erklært som stat. Den andre fasen varte fra 15.mai 1948 og til fiendtlighetene ble avsluttet 7.januar i 1949. Begge fasene av denne krigen endte med triumf for jødene og nederlag for palestinerne. Mot slutten av 1948 hadde antallet palestinske flyktninger økt til rundt 700 000, men den første og største bølgen av flyktninger forekom før det offisielle utbruddet den 15.mai. Mesteparten av flyktingene endte opp på Vestbredden, på Gazastripen og i de arabiske nabolandene, spesielt i Jordan, Syria og Libanon (Shlaim, 2014). Etter krigen i 1948 var det av 900 000 palestinere drøyt 100 000 igjen som befant seg innenfor Israel sine grenser. Landområdet var 50% større enn det som var originalt fastslått i FNs delingsplan (Tuastad, 2014).

3.2 Krigen i 1967

I juni 1967 erobret Israel det som var igjen av Palestina. Israel tok over både Gaza, Vestbredden og Øst-Jerusalem raskt, i tillegg til den egyptiske Sinaihalvøya og de syriske Golanhøydene. Israelske jagerfly fløy såpass lavt at de ikke ble fanget opp av egyptiske radarer, og det egyptiske luftforsvaret ble derfor fullstendig beseiret. Deretter ble det syriske og jordanske luftforsvaret utslettet, og dermed hadde Israel i praksis vunnet krigen. I forkant av krigen, fra slutten av 1964 var det et økt antall kamper mellom Syria og Israel, og mellom Israel og den uavhengige palestinske gruppen Fatah. I et angrep på den da Jordan-annekterte Vestbredden i 1966, ble titalls jordanske soldater drept. Dette angrepet førte til at Jordan engasjerte seg mer i den arabiske fronten mot Israel. Et radikalt og sterkt pro-palestinsk parti tok makten i Syria i februar 1966, og dette førte til en aktivistisk politikk som rettet seg mot Israel og støttet palestinske angrep.

Etter okkupasjonen av Vestbredden i 1967 utgjorde de første bosetningene en sivil del av de israelske militærbasene. Det bodde omtrent tre tusen bosettere på Vestbredden da den israelske høyresiden kom til makten for første gang i Israel i 1977. Denne regjeringen anså Vestbredden som en del av det historiske Israel, og hadde et ønske om å annektere området. Planen var at det skulle skapes en så stor jødisk tilværelse slik at ingen israelsk regjering kunne gi ifra seg landområdene igjen (Tuastad, 2014). Denne krigen blir i dag brukt som rammeverk når det snakkes om Israel-Palestina-konflikten, med gode grunner. Et resultat av krigen er bosettingsproblematikken. Den israelske okkupasjonen referer også til områdene som ble okkupert under denne krigen – Gaza og Vestbredden, og i stor grad også Øst-Jerusalem, selv om byen har en annen status i israelsk lovgivning enn resten av Vestbredden. Sommeren 1967, kort tid etter det enorme arabiske nederlaget, førte til at palestinerne organiserte seg og økte intensiteten i den palestinsk-israelske konflikten. Siden palestinerne ikke hadde et eget land for å føre denne kampen fra, ble Israels naboland i økende grad brukt som arenaer i denne konflikten (Jensehaugen, 2023).

3.4 Krigenes betydning for palestinerne

De to krigene har dannet grunnlaget for palestinsk motstandskamp, i tillegg til at det førte til flere palestinere på flukt. Gjenværende deler av Palestina ble etter krigen i 1967 underlagt

israelsk okkupasjon. Omkring 300 000 palestinere flyktet fra Vestbredden og Øst-Jerusalem. Israel hadde nå fullstendig kontroll over Jerusalem, og det ble understreket av israelske ledere at Jerusalem aldri igjen skulle bli delt. Palestinerne hadde fram til 1967 håpet at de arabiske statene skulle komme dem til unnsetning og lede frigjøringen av Palestina. Egypts president Nasser spilte en sentral rolle i opprettelsen av PLO i 1964, og den ledende palestinske gruppen på den tiden, Den arabiske nasjonalistbevegelsen, anså også den palestinske kampen som en del av den bredere arabiske nasjonalismen. For de palestinerne som hadde hevdet at en uavhengig palestinsk nasjonalisme skulle være veien til nasjonal frigjøring, åpnet dette nederlaget en mulighet. De fremste blant dem som støttet denne oppfatningen var en gruppe kalt Fatah. Fatah ble grunnlagt i 1959 av en gruppe unge palestinere, og den mest kjente som stiftet denne nye og mer nasjonalistisk orienterte gruppen var Yasir Arafat. Navnet hans var nærmest synonymt med den palestinske frigjøringskampen i fire tiår. Startskuddet for den første palestinske intifadaen, som betyr «å riste av seg», var da en israelsk lastebil kjørte på en palestinsk bil i Gaza desember 1987. Hovedarenaen for konflikten ble dermed for det meste flyttet til Palestina. Det er i dag mange som forbinder begrepet «intifada» med selvmordsbomber og storstilte kamphandlinger. Dette er i stor grad på grunn av den andre intifadaen. Den islamske motstandsbevegelsen, også kalt Hamas, ble grunnlagt i 1987 som en reaksjon på utbruddet av intifadaen. Tidligere hadde Hamas jobbet for en islamisering av samfunnet gjennom etablering av skoler og drift av ulike islamske velferdstjenester i Palestina. De markerte at frigjøringen av Palestina ville være en primær del av sitt politiske formål, og i 1988 da de lanserte sitt charter, kom det fram en rekke antisemittiske formuleringer. Opprettelsen av Hamas markerte endring i den palestinske motstandskampen, og i motsetning til PLO som framstilte seg som en sekulær orientert bevegelse, var Hamas en islamistisk orientert bevegelse. (Jensehaugen, 2023).

Den første intifadaen ble avsluttet gjennom Oslo-avtalen, mens den andre intifadaen gradvis avtok. Det har ikke vært noen ny intifada etter dette, selv om det stadig oppstår protester og konflikteskaleringer. I 2002-2003 bygde Israel en mur som skulle skille Israel fra palestinske områder og gi israelere sikkerhet. Den skiller også palestinere fra palestinere, i tillegg til å ha vanskeliggjort hverdagslige reiser på grunn av israelske kontrollposter og veisperringer. Det ble erklært i juli 2004 av ICJ at denne muren er ulovlig og at byggingen av denne burde stoppes umiddelbart. Byggingen av muren har på tross av dette fortsatt, og har vist seg å fungere som nok en mekanisme for Israel å tilegne seg mer palestinsk territorium. Muren er et

svært betent tema, og israelere kaller den gjerne for *sikkerhetsbarrieren*, mens palestinere kaller den for *apartheidmuren* (Jensehaugen, 2023).

3.5 Krigen 7.oktober 2023

Det brøt ut i nok en krig den 7.oktober 2023. Det startet med et angrep fra Hamas mot en festival i Israel hvor over 370 ble drept og 40 tatt som gisler til Gaza. Dette førte til at Israel startet et angrep mot Gaza, hvor mer enn 33 000 palestinere er drept. Over 85 prosent av innbyggerne i Gaza er på flukt og 800 000 trenger ifølge FN nødhjelp for å overleve. Hamas bortførte over 240 israelere under angrepet, og 110 av dem er siden ført tilbake (NRK, 2024). Sør-Afrika anla sak mot Israel for brudd på folkemordskonvensjonen den 29.desember 2023, men har nok en gang bedt ICJ om å kreve hastetiltak etter angrepet Israel utførte mot Rafah, som er helt sør på Gazastripen (NRK, 2024). Angrepet startet i mai 2024, og har ført til dårlige levekår og lite tilgang på mat. Det er nå få plasser hvor palestinerne kan flykte til (Aftenposten, 2024). ICJ ba Israel om å stanse offensiven mot Rafah, men Israel trosset denne ordren og israelske styrker angrep Rafah igjen den 25.mai. ICJ ga ordre til Israel om å blant annet stanse militæroffensiven mot Rafah, og å åpne grenseovergangen der israelske styrker har tatt kontroll slik at internasjonale hjelpeorganisasjoner kan komme inn med mat og annen nødvendig hjelp (NRK, 2024). Denne kjennelsen fra ICJ er juridisk bindende, men domstolen har ikke noen egen politistyrke som kan sørge for at dette skjer. Det er lite sannsynlig at Israel kommer til å følge ordren. Likevel kan ordren fra domstolen øke presset mot statsminister Benjamin Netanyahu om å få slutt på krigen. ICJ har gitt Israel en måneds tid til å legge fram en rapport om tiltak for å rette opp i dette. I tillegg har ICJ oppfordret Hamas til å løslate gislene umiddelbart (Storaas, 2024). Netanyahu har sagt per 3.juni at Israel kan gå med på deler av våpenhvileavtalen, som USAs president Joe Biden presenterte den 31.mai. Våpenhvileavtalen inneholder tre faser: den første fasen skal være en midlertidig våpenhvile, og at Israel trekker sine styrker ut av Gaza. Fasen skal også omhandle frigjøring av de israelske gislene, i bytte mot løslatelse av palestinere som er i israelsk fangenskap. I tillegg inneholder fasen at minst 600 lastebiler med nødhjelp skal få slippe inn i Gaza hver dag. Den andre fasen går ut på at gjenværende gisler løslates og at israelske styrker trekker seg ut fra Gaza. Fase tre handler om at Gaza skal gjenoppbygges etter krigen. Norges utenriksminister Espen Barth Eide mener at dette kan være begynnelsen på et mulig gjennombrudd, og at dette

kan være et skifte i forhandlingene. I tillegg sier han at USA har spilt en viktig rolle (NRK, 2024).

3.4 Mulige løsninger

Jørgen Jensehaugen skriver om mulige løsninger for Israel-Palestina-konflikten, og nevner fire hovedtemaer for løsningsforslag. Det han legger frem er løsninger som det er internasjonal konsensus om som baserer seg på relevante FN-resolusjoner. Den ene løsningen går ut på grenser – at Gaza og Vestbredden skal opprette en palestinsk stat, samtidig som Israel må avslutte okkupasjonen av disse områdene. Den andre løsningen Jensehaugen nevner omhandler Jerusalem. Begge parter insisterer på at Jerusalem skal være deres hovedstad, og derfor burde byen deles mellom partene slik at de begge får tilgang til sine religioners viktigste helligsteder. Punkt tre handler om flyktninger, og det blir nevnt at det bør være en balanse mellom hvor mange flyktninger som får returnere tilbake til dagens Israel, hvor mange som bør bli integrert i en palestinsk stat, og hvor mange som får statsborgerskap i et tredjeland. Det fjerde punktet er gjensidig anerkjennelse. Dette går ut på at begge stater anerkjenner hverandre, men Jensehaugen sier at en tostatsløsning kan virke umulig på grunn av at Israel ikke ønsker å gi fra seg de okkuperte områdene. Det å gi palestinere statsborgerskap vil innebære at Israel gir opp statusen sin som en jødisk stat (Jensehaugen, 2023).

4.0 Domstolens funksjon og makt

Hvilken form, funksjon og makt utøver internasjonale domstoler? I denne delen av oppgaven skal jeg se nærmere på funksjonene og kvalitetene til institusjoner som man kaller for «domstol» og deretter reflektere over om det er en viss makt som må anses en del av en slik institusjon for å kunne oppfylle den dømmende funksjonen. Videre skal jeg se på fire spesifikke funksjoner som stater har delegert til internasjonale domstoler. Disse funksjonene er tvisteløsning, samsvarsvurdering, håndheving og juridisk rådgivning. Det er utvilsomt en overlapping mellom disse funksjonene og domstoler kan påta seg mer enn én av dem, men hver domstol har en dominerende funksjon på et gitt tidspunkt som er med på å forme omfanget og utøvelsen av deres makt (Shelton, 2008).

En domstol er både et uavhengig organ som skal kunne besvare rettsspørsmål i henhold til prinsipper og rettsregler, og det fysiske stedet hvor rettsbehandling foregår. Ett skille mellom domstoler og meglings eller andre tvisteløsnings-institusjoner er autonomien domstolene har overfor partene. Meglere fungerer som agenter av statene før dem, mens partier ikke er i like høy grad i stand til å påvirke rettssaker. Domstolene har et publisert korpus av dommer og pålegg som kan hjelpe til med løsning av fremtidige tvister og utvikling av lover. En stående domstol kan ha mer forutsigbarhet ettersom den kan utvikle ekspertise og en konsekvent rettsvitenskap. Stater kan fritt velge å opprette en domstol. De kan begrense domstolens jurisdiksjon, avgjøre hva slags materiell rett domstolen kan anvende, og begrense eller nekte underforstått makt. Likevel kan ikke kontrollen som stater utøver overskride visse grenser dersom de har som hensikt å opprettholde rettslige karakteren av institusjonen. Generelt sett må domstolene ha nødvendige fullmakter for selvstendige avgjørelser. «Kjernen i den dømmende makten eller funksjonen krever uavhengighet av hvert rettsorgan i enhver forstand». Det er kritisk med rettslig uavhengighet på grunn av at det i prinsippet er en garanti for rettferdighet, eller i hvert fall en sikring mot urettferdighet, som gjenspeiler et grunnleggende rettsstatsprinsipp som er delvis fra maksimen som sier at «ingen skal være dommer i sin egen sak». På sin side har dommere sin plikt til å gjennomføre en rettferdig høring og upartisk avgjøre saker. Rettslig uavhengighet og upartisk beslutningstaking er ikke bare rettferdig, men fremmer samfunnets interesse i å se tvister løst av fredelige midler. Observatører har identifisert fire iboende krefter som flyter fra den dømmende funksjonen: (1) myndighet til å tolke innleggene til partene for å isolere problemet i saken og identifisere gjenstandene for kravet. (2) Avgjøre om domstolen er kompetent til å behandle en bestemt sak. (3) Avgjøre om domstolen skal avstå fra å utøve jurisdiksjon. (4) Avgjøre alle spørsmål angående utøvelsen av sin jurisdiksjon, inkludert ta stilling til spørsmål om bevis, bevisbyrde, rettferdig prosess og spørsmål om loven som er relevant for tvistens realitet. Noen ganger refererer domstoler til deres iboende fullmakter som stammer fra behovene til forsvarlig rettspleie, som hovedsakelig dreier seg om saksbehandlingsregler. De grunnleggende virkemidlene til internasjonale domstoler utelater generelt detaljerte instruksjoner angående prosessuelle myndigheter til domstolene de oppretter. Domstoler kan utøve jurisdiksjon i tvistesaker kun dersom en tvist virkelig eksisterer mellom partene og at de begge har samtykket til domstolens jurisdiksjon (Shelton, 2008).

Ved å etablere en internasjonal domstol er det én gruppe (mandatgivere) som forsøker å kommunisere med andre grupper, for eksempel sivilsamfunn, profesjonelle eliter eller

tredjeland, gjennom et rettslig organ, som videre taler til de samme gruppene, delvis basert på sin egen oppfattede legitimitet. På denne måten kan mandatgivere, gjennom internasjonal rettsavgjørelse, påvirke holdningen til slike grupper. Legitimitets-begrepet skaper et rammeverk for å diskutere om og hvordan en mandatgivers innsats har vært vellykket (Shany, 2012).

4.1 Domstolens fire funksjoner

Internasjonale domstoler er opprettet for en rekke formål. Det er blitt sagt at domstoler er til for å beskytte eksisterende og nåværende juridiske rettigheter, for å sikre overholdelse av eksisterende og gjeldende juridiske forpliktelser og til å kunne gi konkret oppreisning dersom en feil er begått. Det kan legges til at domstoler ikke er der for å gi juridiske uttalelser abstrakt, men noen internasjonale domstoler har utført nettopp denne funksjonen som svar på anmodninger om rådgivende uttalelser om generelle folkerettslige spørsmål. Tidligere i teksten ble det nevnt at de fire hovedfunksjonene til internasjonale domstoler er tvisteløsning, samsvarsvurdering, håndheving og juridisk rådgivning (Shelton, 2008).

4.2 Tvisteløsning

Den første funksjonen som er tildelt internasjonale domstoler er beslektet med vedtak om private tvister ved sivile rettssaker innenfor rettssystemer innenlands. Formålet med en slik jurisdiksjon er å løse problemene mellom partene og avslutte tvisten. Konfliktløsning er en måte å unngå selvhjelp og eskalering av konflikter ved å drive tvisten til en tredjeparts beslutningstaker, en funksjon som er enda mer viktig i internasjonale relasjoner enn i nasjonale relasjoner fordi vi for det første mangler internasjonale fredsbevarende styrker for å fraråde bruk av vold, og for det andre vil konsekvensene av en mellomstatlig konflikt sannsynligvis gå langt utover de konfliktene som kan oppstå mellom to personer eller to selskaper. Domstoler er ikke den eneste plassen hvor tvister kan sendes inn; meglende domstoler, blandede kommisjoner og faktaundersøkelseskommisjoner eksisterer eller kan bli opprettet. Statene har valgt å legge til dom fra domstoler til disse alternativene for fredelig løsning av tvister. Den dømmende funksjonen betyr at retten har en plikt til ikke å kun svare på spørsmålene som angitt i partenes endelige innlegg, men også å avstå fra å avgjøre poeng som ikke er angitt i disse innleveringene (Shelton, 2008).

ICJ sin rolle er å avgjøre tvister forelagt den i samsvar med folkeretten. Den fremtredende plassen til ICJ i det fredelige tvisteløsningslandskapet forsterkes av FN-paktens forslag i artikkel 36 om at i stedet for å bli tatt opp i Sikkerhetsrådet, bør rettslige tvister som hovedregel henvises av parter i ICJ i samsvar med bestemmelsene for vedtekter for domstolen. Som et tvisteløsningsorgan vurderer ikke ICJ først og fremst overholdelse av FN-pakten eller andre internasjonale avtaler; charter-forfattere nektet ICJ makten til rettslig kontroll av FN-paktens organer eller den endelige myndigheten til å tolke autoriteten. Funksjonen av internasjonal tvisteløsning utføres av andre rettslige organer i tillegg til ICJ og ITLOS (International Tribunal for the Law of the Sea). Flere kommentatorer ville legge til WTOs tvisteløsningsprosedyre, eller i det minste WTOs appell-organ, til i en liste over internasjonale domstoler opprettet for dette formålet. Den fremtredende og likeverdige rollen av stater i tvisteløsning ved dom betyr først og fremst at partene skal fremlegge bevis og juridiske argumenter for domstolene. Funksjonen til ICJ og andre tvisteløsningsorganer – for å sette en stopper til en tvist for å fremme internasjonal fred og sikkerhet, presser slike domstoler mot en realitetsavgjørelse og unngår oppsigelse på teknisk prosessuell begrunnelse. Tvisteløsningsfunksjonen har også en betydelig innflytelse på behandling av saker når den ene parten ikke møter. I stedet for å bruke en streng standardregel som vil tillate at den siden som ser ut til å vinne på alle spørsmål om fakta og lov, må ICJ for eksempel, forsikre seg om at den har jurisdiksjon over tvist og at kravet er vel begrunnet faktisk og rettslig. Det å skulle gjøre noe annet ville risikere å forverre den underliggende tvisten. Et reguleringsorgan derimot, er mindre imøtekommende for en stat som ikke ser ut til å svare på påstander der deres forpliktelser er brutt, som for eksempel å bevare søkerens menneskerettigheter. Tvisteløsningsdomstolene har vist en viss motvilje mot å ta stilling til eksistensen av internasjonal sedvanerett fordi konklusjonen vil påvirke andre stater ikke for retten, selv om dommen ville vært formelt bindende kun for saksøkerne (Shelton, 2008).

4.3 Samsvarsvurdering

Et samsvars-organ kan se forbi spesifikke fakta eller partier før det for å veilede andre stater bundet av de samme materielle forpliktelsene. Den europeiske menneskerettighetsdomstol har henvist til den offentlige orden i Europa og uttrykt sin rolle som en til å gi råd til stater om overholdelse av deres menneskerettighetsforpliktelser under den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Selve konvensjonen i seg selv har en spesiell karakter som en traktat for kollektiv håndhevelse av menneskerettigheter, som den omfatter et nettverk av

gjensidige, bilaterale foretak i stedet for gjensidige forpliktelser mellom kontraherende stater. En begrunnelse for internasjonale domstoler for å overvåke overholdelse mellom mekanismen for individuelle klager er at mellomstatlige tvister sannsynligvis ikke vil oppstå når traktatforpliktelser går vertikalt fra regjeringen til de styrte; andre stater vil mest sannsynlig ikke lide eller ta umiddelbar skade fra et brudd og andre stater tar derfor sjeldent håndhevelsestiltak. For å være effektive, må «ensidige» traktatforpliktelser overvåkes ved å tillate de som er berørt for å søke oppreisning for skade. Domstolens funksjon er bredere, ved å kunne gi veiledning til alle stater i menneskerettighetssystemet om omfanget av deres forpliktelser (Shelton, 2008).

4.4 Håndheving

Håndhevings-domstolene har andre former og fullmakter som følges av deres funksjon for å fastslå skyld eller uskyld til enkeltpersoner som er anklaget for internasjonale forbrytelser. Legalitetsprinsippet krever at forbrytelser utformes i detalj og krever at dommere avstår fra å lage materiell strafferett. Utarbeidelsen av ICC-vedtektene og av elementene i forbrytelser illustrerer klare hensikter fra partene til statuttene om «å opprettholde kontroll over utformingen av internasjonal lov og å holde et stramt bånd på internasjonale dommers evne til å gå utover det de har blitt enige om». Likevel hevder ICTY (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia) å ha iboende jurisdiksjon, det vil si at alle maktene er avgjørende for å oppfylle sitt oppdrag på en rettferdig og effektiv måte. Slike krefter inkluderer myndighet til å iverksette tiltak som kan være nødvendige for å sikre at utøvelsen av sin saklige jurisdiksjon ikke er frustrert, for å sørge for ryddig oppgjør av alle tvister, for å sikre overholdelse av iboende begrensninger på utøvelsen av domstolens dømmende funksjon, og til opprettholdelse av rettens rettslige karakter.

4.5 Juridisk rådgivning

De fleste internasjonale domstoler har kompetanse til å avgi rådgivende uttalelser; jurisdiksjonen til å gjøre det varierer fra veldig smal til veldig bred. IACtHR (Inter-American Court of Human Rights) har beskrevet formålet med sin rådgivende jurisdiksjon som «ment å hjelpe de amerikanske statene med å oppfylle sine internasjonale menneskerettighetsforpliktelser og å bistå de ulike organene i det interamerikanske systemet til utførelse av funksjonene som er tildelt dem i dette feltet». ICJs rådgivende jurisdiksjon strekker seg til å

svare på «ethvert juridisk spørsmål» på forespørsel fra et autorisert organ. Som med omstridte saker, er rettens jurisdiksjon i denne forbindelse ofte utfordret. ICJ ser på sin rådgivende funksjon som å identifisere, tolke og anvende internasjonale prinsipper og regler. Hvorvidt denne funksjonen bør lede domstolen til gradvis å utvikle loven er omdiskutert.

I sin første rådgivende uttalelse erklærte ICJ at ingenting forbød domstolen å utøve en tolkningsfunksjon som faller innenfor den normale utøvelsen av dens dømmende makt, som antyder at så lenge det var et juridisk spørsmål, kunne retten svare på det. Den rådgivende jurisdiksjonen blir sett på som å gi bistand til de politiske organer i håndteringen av internasjonale juridiske spørsmål som faller innenfor deres mandat. En ICJ-dommer har innvendt at å svare på generelle, til og med hypotetiske spørsmål, om folkerettslige spørsmål risikerer domstolens «hovedfunksjon» - å avgjøre internasjonale tvister på grunnlag av lov – og kan gjøre det om til et lovgivende organ. Men det er uten tvil en slik uklarhet av rettslige og lovgivende funksjoner som er nøyaktig hva partene har til hensikt med å gi rådgivende jurisdiksjon på domstolene. Domstoler som avgir rådgivende uttalelser bør være spesielt nølende med å påta seg faktasøk, fordi parter med relevant informasjon kanskje ikke og kan kanskje heller ikke være i det hele tatt foran retten (Shelton, 2008).

Det er ikke riktig å vurdere maktutøvelsen til alle internasjonale domstoler på samme måte fordi hver domstol er opprettet for et bestemt formål eller funksjon, og ut ifra den funksjonen blir dens krefter formet. En forståelse av de ulike funksjonene de har er nødvendig for å kunne evaluere arbeidet til det internasjonale rettsvesenet (Shelton, 2008).

5.0 Diskusjon og analyse

I denne delen av oppgaven skal jeg bruke de fire funksjonene som nevnt av Shelton for å finne ut av hvordan Den Internasjonale Domstolen kan benytte seg av disse i konflikten mellom Israel og Palestina. Disse fire funksjonene skal være grunnlaget for å svare på problemstillingen «*Hvordan kan Den Internasjonale Domstolen bidra i konfliktløsning mellom Israel og Palestina?*». Deretter vil jeg diskutere effektiviteten til domstolen og se på om den har reell innflytelse til å løse en konflikt slik som Israel-Palestina-konflikten.

5.1 Tvisteløsning

Som nevnt går tvisteløsning ut på å løse et problem mellom parter for å avslutte tvisten. ICJ har i den pågående konflikten mellom Israel og Palestina en sak der Sør-Afrika har anklaget Israel for brudd på folkemordskonvensjonen (Regjeringen, 2024). Sør-Afrika har bedt om å kreve hastetiltak på grunn av Israels angrep på Rafah (NRK, 2024). Det er ICJs oppgave å løse tvister mellom stater, men likevel møter domstolen på utfordringer. Selv om Israel er blitt anklaget for folkemord, kan Israel som stat nekte å stille seg for ICJ. Stater kan ikke tvinges frem for ICJ, fordi stater skal ha suverenitet (FN-Sambandet, 2024). Dette begrenser domstolens makt til å bidra i konflikten mellom Israel og Palestina. ICJs potensielle intervensjoner i Israel-Palestina-konflikten kan omfatte avgjørelser av tvister som er knyttet til territoriale rettigheter, menneskerettighetsbrudd og brudd på internasjonale traktater. Avgjørelsene som ICJ tar kan gi et juridisk rammeverk for å løse noen aspekter av konflikten (Bare Law, 2024).

5.2 Samsvarsvurdering

Hvordan kan ICJ bruke denne funksjonen for å evaluere om staters handlinger er i samsvar med deres internasjonale forpliktelser? Rollen internasjonale domstoler har som samsvarsorgan hvor spesifikke fakta kan overses for å veilede stater med de samme forpliktelsene (Shelton, 2008). ICJ har påpekt ulovlige aspekter ved den israelske okkupasjonen, som blant annet byggingen av muren i 2004 (Jensehaugen, 2023). Samsvarsvurdering er gjerne ikke den viktigste funksjonen for ICJ, og derfor ikke like mye vektlagt her, men likevel verdt å ta for seg.

5.3 Håndheving

Håndhevingsdomstoler har bestemte roller og fullmakter som hjelper dem med å fastslå skyld eller uskyld i internasjonale forbrytelser. Likevel har ICJ begrenset direkte håndhevingsmakt, men kan ha en viktig rolle i konflikten mellom Israel og Palestina gjennom flere indirekte håndhevingsmekanismer. ICJs arbeid kan bidra til styrking av internasjonale mekanismer for håndheving av internasjonal lov, som for eksempel tiltak fra FNs sikkerhetsråd eller fra andre internasjonale domstoler (Bare Law, 2024). Denne funksjonen står ikke så sterkt for ICJ, da det er såpass med begrensninger for deres håndhevingsmakt.

5.4 Juridisk rådgivning

Domstolens jurisdiksjon er todelt: den avgjør tvister av juridisk karakter som forelegges av stater, i samsvar med folkeretten. Den gir også rådgivende meninger om juridiske spørsmål på forespørsel fra FNs organer, spesialiserte byråer eller relaterte organisasjoner som er autorisert til å fremsette en slik forespørsel (International Court of Justice, u.å.). Når det gjelder den pågående Israel-Palestina-konflikten har ICJ for eksempel kommet med en rådgivende uttalelse om lovligheten av byggingen av muren på Vestbredden i 2004. ICJ konkluderte med at muren var ulovlig ifølge internasjonal rett og ba dem om å rive muren. Uttalelsen bidro til å gi en juridisk ramme for internasjonale diskusjoner om Israels politikk i de okkuperte områdene (Shany & Cohen, 2024). Byggingen av muren fortsatte på tross av ICJs rettslige vurdering om å stoppe byggingen av muren (Jensehaugen, 2023). Man kan dermed stille seg spørsmålet om hvorvidt domstolens juridiske rådgivning fungerer for å forhindre eller påvirke stater til handlinger som står i strid med folkeretten.

5.5 Har Den Internasjonale Domstolen reell innflytelse?

Den økte betydningen av internasjonale domstoler internasjonalt liv innbyr til en kritisk vurdering av deres ytelse: er internasjonale domstoler effektive verktøy for internasjonal styring? Oppfyller de faktiske forventningene som har ført til deres opprettelse og myndiggjøring? (Shany, 2012).

Den Internasjonale Domstolen har klart en viktig rolle i å påvirke konflikten mellom Israel og Palestina, men denne rollen har begrensninger. ICJ kan komme med rådgivende uttalelser og tolkninger av internasjonale lover. Domstolen kan legge politisk press på stater for at de skal overholde internasjonale lover, noe som er blitt gjort ved å beordre Israel om å stanse sin militæroffensiv i Rafah. Som tidligere nevnt, har ikke ICJ en egen politistyrke som kan sørge for at dette skjer, og derfor er domstolens makt begrenset (Storaas, 2024). Likevel har domstolen en viss innflytelse. Den har bidratt til å belyse konflikten og partenes juridiske rettigheter, noe som er et positivt bidrag til videre forhandlingsprosesser (Shany & Cohen, 2024). ICJ bidrar til en viss klarhet om de juridiske forpliktelsene som påhviler stater og internasjonale organisasjoner, med hensyn til å sikre rett til fred, i tillegg til relevante rettigheter som er i henhold til folkeretten. Domstolen har gjort en rekke juridiske funn som

omhandler statens ansvar (Zyberi, 2019). Ett av de viktigste målene for internasjonale domstoler, er etterlevelse av dommer, det vil si å løse problemer med juridiske midler. Ennå viktigere er at selv tilfeller av overfladisk overholdelse, som viser begrenset normativ forpliktelse fra medlemsstater, hjelper domstolen med å skape et bilde av aksept for dens autoritet blant statene. Denne oppfattede legitimiteten styrker igjen domstolens evne til å sikre etterlevelse, og muliggjør at den over tid vil sikte høyere, altså avsi avgjørelser med større kostnader (Shany, 2012). Dette bidrar til en økt reell innflytelse på konflikter og tvisteløsninger.

6. Oppsummering og konklusjon

Problemstillingen jeg har undersøkt i denne besvarelsen har vært hvordan Den Internasjonale Domstolen kan bidra til konfliktløsning mellom Israel og Palestina. Jeg har valgt å fokusere på ICJ fordi det ikke er gjort like mye forskning på nettopp denne problemstillingen, i motsetning til FNs Sikkerhetsråd. I besvarelsen har jeg gått gjennom hva folkerett er, og hva slags betydning folkerett har for det internasjonale samfunnet. Jeg har videre forklart litt om hva internasjonale domstoler er, samt deres funksjoner. Jeg har gått gjennom krigene i både 1948 og 1967, og hvordan disse krigene har påvirket i ettertid. Jeg har også tatt for meg de nyere hendelsene da det brøt ut i ny krig i oktober 2023. Deretter har jeg gått gjennom domstolens funksjoner og prøvd på best mulig måte å knytte disse opp til ICJ og Israel-Palestina-konflikten. De fire funksjonene jeg har brukt i oppgaven har ikke vært like enkle å skille fra hverandre, da de sklir litt sammen til tider. Likevel vil jeg påstå at juridisk rådgivning og tvisteløsning står mest sentralt for ICJ da de ofte kommer med rådgivende uttalelser, i tillegg til tolkninger av internasjonal lov. Domstolen er også opprettet med formål å løse tvister mellom stater. Shelton skriver at det er feil å evaluere maktutøvelsen av alle internasjonale domstoler på samme måte, fordi hver domstol er opprettet for en spesifikk funksjon. Videre skriver Shelton at det er nødvendig å forstå de forskjellige funksjonene og implikasjonene av dem for å kunne riktig evaluere internasjonale domstoler (Shelton, 2008).

Etter 7.oktober 2023 har konflikten eskalert og ført til over 36 000 drepte palestinere. Sør-Afrika anla sak mot Israel hvor de hevder at Israel begår folkemord i Gaza, og ICJ fastslo at det er nødvendig med tiltak for å beskytte rettighetene etter folkemordskonvensjonen. Israel avviser anklagene Sør-Afrika har kommet med, og Israels statsminister Benjamin Netanyahu

sier at anklagene er moralsk forkastelige (Storaas, 2024). Det er betraktelig utfordrende for ICJ å forhindre Israels angrep på palestinerne, nemlig på grunn av at ICJ ikke kan tvinge frem Israel til å stille for domstolen (FN-Sambandet, 2024). Likevel kan ICJ legge press på Israel gjennom rådgivende uttalelser. I tillegg bidrar domstolen til å rette blikket mot Israel og det som foregår i konflikten ved sine uttalelser. Dette kan ses på som et viktig bidrag til å fremme fred og rettferdighet for partene i konflikten. Det er en stor og kompleks konflikt som krever innblanding fra internasjonale domstoler, som både ICJ og ICC. Det er med andre ord ikke et enkelt svar på hvordan Israel-Palestina-konflikten skal løses, men ICJ bidrar likevel til etableringen av en juridisk ramme.

7. Litteraturliste

- Aftenposten. (2024, 10.mai). *Nye israelske angrep i Rafah – 110.000 på flukt fra byen*.
<https://www.aftenposten.no/verden/i/dROR7j/nye-israelske-angrep-i-rafah-110000-paa-flukt-fra-byen>
- Baylis, J., Smith, S. & Owens, P. (2020). *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations* (8.utg.) Oxford University Press.
- Bare Law. (2024, 26.januar). *The ICC and ICJ's role in the Israel-Palestine Conflict: An In-Depth Analysis*. <https://www.barelaw.in/icc-role-in-the-israel-palestine-conflict/>
- Farestvedt, I.B. & Øvrebø, E.F. (2023, 9.oktober). Israel, Hamas og Palestina: Dette er konflikten – enkelt forklart. *Verdens Gang*.
<https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/LI70EQ/isreal-og-palestina-derfor-er-det-konflikt>

- FN-Sambandet. (2024, 7.februar). *Den internasjonale domstolen*. <https://fn.no/om-fn/fns-hovedorganer/den-internasjonale-domstolen>
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Fagbokforlaget.
- International Court of Justice (2024, 5.april). *Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel)*. <https://www.icj-cij.org/case/192>
- International Court of Justice (u.å.). *History*. <https://www.icj-cij.org/history>
- International Court of Justice. (u.å.). *Jurisdiction*. <https://www.icj-cij.org/jurisdiction>
- Jensehaugen, J. (2023). *En kort introduksjon til Israel-Palestina-konflikten*. Cappelen Damm Akademisk.
- Lien, K. (2024, 26.april). Finner stadig flere lik i Gaza – hadde hendene bundet. *Verdens Gang*. <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/kwaJnL/flere-funnet-i-massegraver-i-gaza-hadde-hendene-bundet>
- NRK. (2024, 11.april). *Et halvt år siden angrepet: - Orker ikke tenke på krigen i Gaza*. <https://www.nrk.no/urix/et-halvt-ar-siden-angrepet-pa-israel-7.-oktober-1.16833558>
- NRK. (2024, 16.mai). *Sør-Afrika skjerper folkemordanklagene mot Israel*. <https://www.nrk.no/nyheter/sor-afrika-skjerper-folkemordanklagene-mot-israel-1.16886652>
- NRK. (2024, 25.mai). *Israel trosser FN-domstol med nye angrep*. <https://www.nrk.no/urix/nye-angrep-mot-rafah-etter-domstolsordre-om-stans-1.16897032>
- NRK. (2024, 26.mai). *Hamis sende rakettar mot Tel Aviv: «Eit svar på dei sionistiske massakrane»*. https://www.nrk.no/urix/hamis-sende-rakettar-mot-tel-aviv_-eit-svar-pa-dei-sionistiske-massakrane_-1.16897931
- NRK. (2024, 1.juni). *Barth Eide om våpenhvile: - Begynnelsen på et mulig gjennombrudd*. <https://www.nrk.no/urix/israel-har-sendt-forslag-om-vapenhvile-til-hamis-1.16907328>
- Pappé, I. (2015). *The making of the Arab-Israeli conflict 1947-1951*. I.B. Tauris.
- Regjeringen. (2023, 24.april). *Hva er FNs sikkerhetsråd?* https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/fn/sr_hva_er/id2791617/
- Regjeringen. (2023, 25.september). *Folkerett*. <https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/folkerett/folkerett/id2076280/>
- Regjeringen. (2024, 26.januar). *Uttalelse fra utenriksministeren om Den Internasjonale domstolens kjennelse*. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/uttalelse-fra->

[utenriksministeren-om-avgjorelsen-i-den-internasjonale-domstolens-
kjennelse/id3023165/](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge-ankjenner-palestina/id3023165/kjennelse/id3023165/)

Regjeringen. (2024, 22.mai). *Norge anerkjenner Palestina*.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge-ankjenner-palestina/id3040194/>

Ruud, M. & Ulfstein, G. (2018). *Innføring i folkerett* (5.utg). Universitetsforlaget.

Shany, Y. (2012). Assessing the Effectiveness of International Courts: A Goal-Based Approach. *The American journal of international law*, (2), 225-270.

Shany, Y. & Cohen, A. (2024). *No Simple End: The ICJ and Remedies for Illegal Practices in the Occupied Territories*.

Shelton, D. (2008). Form, Function, and the Powers of International Courts. *Symposium: International Judges*. 537-571.

Shlaim, A. (2014). *The Iron Wall – Israel and the Arab World*. Penguin Books.

Storaas, I.H. (2024, 26.mai). *Nye angrep mot Rafah etter ordre fra FN-domstol*.

https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/5E6bK6/fn-domstol-beordret-stans-i-rafah-offensiven-historisk?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAAR3h8nL5KChLpqcUJpVDzNkmUA17rdnJsiGowZ2qfjVsfVuhzgOF2yp60c_aem_Abx9kw6GafV8AqJeu1o29xf6HBXh3nAZ2vYzYviuGrM-2oMWMVuPJtcpEMCyY5p1pQAwAqiyXku-fhzJ_siffYCS

Tuastad, D.H. (2014). *Palestinske utfordringer*. Cappelen Damm Akademisk.

Ulfstein, G. (2016). *Hva er folkerett*. Universitetsforlaget.

Zyberi, G. (2019). The role and Contribution of International Courts in Furthering Peace as an Essential Community Interest. *Elgar Online*, 424-448.

